

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж 3603/22
13.9.2023. године
Београд

У И М Е Н А Р О Д А

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Станиславе Митровић, председника већа, Јелене Стојилковић и Татјане Лемајић, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., чији је пуномоћник Милан Париповић, адвокат из Уба, Краља Петра I ослободиоца 37, против туженог ББ из ..., чији је пуномоћник Радојко Денић, адвокат из Уба, Вука Караџића 34, ради утврђења права својине по основу наслеђа и редукције уговора о поклону, одлучујући о жалби туженог изјављеној против пресуде Основног суда у Убу П 1400/21 од 20.05.2022. године, у седници већа одржаној дана 13.09.2023. године, донео је

П Р Е С У Д У

ОДБИЈА СЕ као неоснована жалба туженог ББ из и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Основног суда у Убу П 1400/21 од 20.05.2022. године.

ОДБИЈА се захтев туженог за накнаду трошкова другостепеног поступка.

О б р а з л о ж е њ е

Побијаном пресудом ставом првим изреке утврђено је да је тужилца по основу наслеђа иза своје мајке, сада пок. ВВ из ... по основу нужног дела стекла право својине са уделом од 1/2 на к.п.бр. ... шума у пов. од 0.01.25ха, к.п.бр. ... земљиште под зградом-објектом у пов. од 0.00.56ха, под истим бројем ... земљиште уз зграду-објекат у пов. од 0.05,00ха, под истим бројем ... воћњак у пов. од 0.29.03ха, све под к.п.бр. ... у укупној пов. од 0.34.59ха, као и на к.п.бр. ... њива 2. класе у пов. од 0.46.00ха, и под истим бројем ... њива 3. класе у пов. од 0.42.13ха, све под к.п.бр. ... у укупној пов. од 0.88.13ха, к.п.бр. 573 њива у пов. од 0.3233ха, к.п.бр. ... пашњак у пов. од 0.37.50ха и к.п.бр. ... ливада у пов. од 0.66.67ха, све из Л.Н. бр. ... КО ..., као и на једној породичној стамбеној згради бр. ...која се налази на к.п.бр. ..., уписаној у В листу, Листа непокретности бр. ... КО ..., што је тужени као наследник њихове мајке сада пок. ВВ из ... дужан признати и дозволити да се тужилца на основу ове пресуде упише у јавним књигама на наведеним непокретностима са уделом од 1/4. Ставом другим изреке обавезан је тужени да тужилци на име парничних трошкова овог поступка исплати 60.800,00 динара са законском затезном каматом на тај износ почев од извршности пресуде па до исплате.

Против наведене пресуде жалбу је благовремено изјавио тужени побијајући је у целости из свих законских разлога.

Тужиља је благовремено одговорила на жалбу туженог.

Испитујући побијану пресуду у границама законских овлашћења прописаних одредбом члана 386 Закона о парничном поступку (“Службени гласник РС”, бр. 72/11 са каснијим изменама и допунама), апелациони суд је нашао да жалба туженог није основана.

У спроведеном поступку није учињена ни једна битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 ЗПП на које другостепени суд пази по службеној дужности, нити било која друга битна повреда одредаба парничног поступка која је могла бити од утицаја на правилност и законитост побијане одлуке. Нема ни битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачка 12 ЗПП на коју тужени неосновано указује у жалби, будући да је изрека пресуде разумљива и није противречна разлозима пресуде јер су у пресуди наведени јасни и непротивречни разлози о свим битним чињеницама, нити о битним чињеницама постоји противречност између онога што се у разлозима пресуде наводи о садржини исправа, записника о исказима датим у поступку и самих тих исправа и записника и изведених доказа, па побијана пресуда нема недостатака због којих се не може испитати.

Према утврђеном чињеничном стању, на основу решења Општинског суда у Убу О 395/99 од 20.09.1999. године за наследника на целокупној заоставштини иза пок. ГГ из ... (оца парничних странака) преминулог 29.07.1997. године оглашена је са целином његова супруга ВВ (мајка парничних странака) а реч је о заоставштини коју чине непокретности из тадашњег ЗКУЛ ... КО ... које су одговарајуће непокретностима уписаним у ПЛ.бр. ...КО..., укупне површине од 3.14.34ха. Уговором о поклону који је оверен од стране Општинског суда у Убу под Ов.бр. 1132/01 од 08.08.2001. године мајка тужиље и туженог, сада пок. ВВ је свом сину, овде туженом поклонила целокупне непокретности које је наследила на напред описан начин од свог супруга, пок. ГГ. Према листу непокретности ... КО Таково (који је издат од стране Предузећа “Геазона” доо Уб) од 27.08.2020. године све предметне непокретности ближе описане у изреци ове пресуде сада су евидентирани као искључива својина туженог по основу наведеног Уговора о поклону са правом доживотном уживања на истим непокретностима у корист сада пок. ВВ. Дана 10.08.2020. године у ... преминула је ВВ.

Иза пок. ВВ није вођен оставински поступак. Након њене смрти није остала било каква друга имовина која би била предмет расправе и наслеђивања иза покојне ВВ већ само имовина која је предмет овога спора којом је пок. ВВ за живота располагала у корист туженог и ван предмета уговора друге имовине није имала. Тужиља није добила било коју имовину поклоном или тестаментом од своје пок. мајке. Странке у спору су једини правни следбеници пок. ВВ. За време очевог живота тужиља је добила од њега земљиште у пов. од 43 ара од његове “очевине”.

Тужиља и тужени се приликом расправе заоставштине иза њиховог оца, када су и били позвани на наслеђе заједно са пок. мајком, нису прихватили својих наследних

удела како би целокупну заоставштину наследила њихова мајка уз договор да након њене смрти сву заоставштину наследе они и поделе је на равне части. Тужилца није живела у заједници са пок. мајком али се у периоду од своје удаје па све до десет година пред смрт мајке (око 35 година) старала о њој тако што је одржавала личну хигијену њених ствари, спремала јој храну, обављала пољопривредне радове, обрађивала њену башту, и то лично и уз помоћ сина и снаје. До поремећаја односа између тужилце и пок. ВВ дошло је око десет година пред смрт мајке али без обзира на то тужилца је преко трећих лица у три-четири наврата покушала да са њом поново успостави добре односе и да води рачуна о мајци што је пок. ВВ одбила. У истом том периоду тужилцин син је носио пок. ВВ намирнице, новац и плаћао утрошак електричне енергије у њеном домаћинству и порез, чему се тужилца није противила а за време док се пок. ВВ налазила у болници пред смрт, тужилца је распремала њену кућу. Тужилца је власник куће и стана који се налазе у ..., 10 ари плаца у ..., поседује аутомобил марке "Mercedes" и има своју пензију. Тужени се 3-4 године пред смрт мајке странака бринуо о мајци тако што је ангажовао, односно плаћао трећим лицима да је воде код лекара и да се старају о њој. Тужени од 1990. године живи у ..., где има стан у сувласништву са својом супругом и остварује ... и српску пензију.

На овако правилно и потпуно утврђено чињенично стање првостепени суд је правилно применио одредбе чланова 39 став 1, 40, 42, 43 и 60 став 1 Закона о наслеђивању и правилно утврдио да су испуњени законски услови за досуђење тужилци својинскоправног удела у предметним непокретностима јер је тужилца пружила доказе о постојању околности које оправдавају преображај нужног дела из облигационог у стварноправни. Ово имајући у виду првенствено карактер добара која су поклоњена туженом-реч је о непокретној очевој имовини коју је пок. мајка странака у спору стекла по основу наслеђа иза свог супруга, пок. оца странака и то тако што се обе странке у спору у оставинском поступку нису прихватиле својих наследних удела од по 1/3 који би им по закону припали како би исти наследни удели припали њиховој мајци-пок. ВВ која се прихватила свог права наслеђа и поменутих сувласничких удела и то све уз договор да по смрти пок. ВВ сувласници на истима са уделом од по 1/2 постану странке у спору. Због тога карактер поклоњених добара које представљају искључиво непокретности: њива, ливада, шума, кућни плац и кућа, те сувласништво на њима, су били искључиви и најбитнији мотив за обе стране у спору да исте непокретности (које су уступили пок. мајци приликом расправе очеве заоставштине) у крајњем очекиваном животном следу припадну искључиво њима. Ово посебно имајући у виду да је реч о непокретностима где су странке у спору рођене, где су живеле до удаје (тужилца) и до одласка на рад и наставка живота у иностранству (тужени) због чега својина на тим непокретностима за обе стране у спору има посебан емотивни значај, због чега не би било оправдано и животну неуобичајено да тужилци као нужном наследнику своје покојне мајке припадне само новчана противредност истих сагласно повређеном праву на нужни део.

Правилно првостепени суд оцењује да непостојање заједнице живота између тужилце и њене мајке и њихов лични однос аутоматски не искључују право тужилце на стварноправни захтев јер је пок. ВВ живела сама, дакле није живела у заједници са својом ћерком-тужилом нити са својим сином-туженим, који дуги низ година живи у иностранству. У целом наведеном периоду (изузимајући утврђено време пред њену смрт због поремећаја личних односа) тужилца се старала о мајци и посећивала је.

Првостепени суд је цено и околности које се тичу личних и имовинских прилика тужиле као нужног наследника па налази да и оне испуњавају услов за преображај облигационог захтева у стварноправни, јер њено имовно стање које је очигледно солидно, само по себи не искључује потребу и жељу тужиле да буде сувласник на имовини која за њу има посебан значај, а реч је о тзв. “очевини-мајчевини”, односно имовини коју чине непокретности где је тужилца рођена, одрастала и одакле се удала, али и где је током свих наредних година често долазила и помагала родитељима и старала се о њима. Притом је тужилца и у периоду од 10 година пред смрт мајке, покушала да односе са мајком поправи уз помоћ трећих лица, а њен син је у том периоду помагао покојној ВВ, тако што је носио намирнице, новац и плаћао рачуне.

Из наведених разлога првостепени суд је правилно нашао да су у конкретном случају испуњени законски услови за усвајање захтева тужиле, јер је наведеним уговором о поклону повређено право на нужни део тужиле пошто је њена мајка располагала целокупно својом имовином у корист брата поклањајући је њему као сину, тако да у време мајчине смрти није постојала друга имовина из које би нужни део тужиле био намирен. У складу са наведеним законским одредбама првостепени суд је утврдио да тужилци припада право својине у висини од 1/4 на предметним непокретностима, те је усвојио тужбени захтев тужиле. Правилно је првостепени суд утврдио и да је тужба у овом спору благовремено поднета, јер је рок за подношење исте почео тећи од смрти пок. ВВ 10.8.2020. године, а тужба је поднета 27.8.2020. године, као и да за подношење тужбе ове врсте није нужно претходно покретање оставинског поступка иза умрлог лица, јер се право на подношење ове тужбе везује за трогодишњи рок који почиње тећи од смрти оставиоачеве сходно члану 59 став 2 Закона о наслеђивању.

Супротно наводима жалбе којима се указује да је учињена битна повреда из члана 374 став 2 тачка 12 ЗПП јер је тужбеним захтевом тужилца тражила “да се утврди да је по основу наслеђа иза своје пок.мајке на основу законског наслеђивања и нужног дела стекла правни основ за стицање права својине са уделом од 1/4” а не “да је тужилца по основу наслеђа иза смрти своје пок. мајке по основу нужног дела стекла право својине са обимом удела 1/4”, првостепени суд садржину изреке није изменио у односу на постављени тужбени захтев већ се ради о дозвољеној редакцији од стране суда погледу постављеног захтева за утврђење права својине у његовим деловима, означањем захтева за утврђење својине.

Жалбом тужени даље указује на одредбу члана 53 Закона о наслеђивању у ком смислу је тужба због повреде нужног дела морала да садржи утврђење да је учињеним поклоном повређен нужни део и да се враћа поклон у обиму који је потребан да се намири нужни део нужног наследника, те је тужбени захтев морао бити тако постављен, али су ови наводи оцењени неоснованим имајући у виду да је у захтеву тужбе садржана и повреда права на нужни део и редукција уговора о поклону. У том смислу је оцењен и жалбени навод да је тужилца тужбом тражила да се утврди да је по основу наслеђа иза своје мајке на основу законског наслеђивања и нужног дела стекла правни основ за стицање права својине са уделом од 1/4 на предметним непокретностима, а у тужби и током расправе је изнела чињенице на основу којих тужилца тврди да је уговором о поклону повређен нужни део.

Неосновано се жалбом указује да је првостепени суд само на основу исказа тужиле закључио да се она наводно старала о покојној мајци све до десетак година пред њену смрт када су њихови односи поремећени, те да је ова чињеница погрешно утврђена и није у сагласности са исказом туженог и исказима других сведока.

Првостепени суд је из изведених доказа правилно утврдио све битне чињенице, а правилност овако утврђеног чињеничног стања није доведено у сумњу наводима жалбе туженог који оспоравањем оцене доказа заправо осправа правилност утврђеног чињеничног стања. Првостепени суд је изведене доказе оценио у свему на начин прописан чланом 7 и 8 Закона о парничном поступку, како сваки појединачно тако у склопу свих изведених доказа, па је на тај начин оценио исказ тужиле саслушане у својству парничне странке и исказе саслушаних сведока којима је поклатио веру као јасним, међусобно сагласним у битном и у складу са осталим изведеним доказима. Наиме, сведоци ДД и ЂЂ су у својим исказима потврдили да је тужилца долазила и старала се о мајци до поремећаја односа, а након тога сведок ДД је потврдио страначки исказ тужиле да га је тужилца у време када није била у добрим односима са мајком ангажовала да пита пок. ВВ да ли је сагласна да тужилца дође код ње да јој опере веш и спреми храну, што пок. ВВ није прихватила, док је сведок ЂЂ у свом исказу потврдио да је тужилца покушала да се помири са мајком, долазећи само поводом тога, што мајка није желела. То што жалилац сматра да покојној ВВ све до неколико година пред крај живота и није било потребно посебно старање, нити посебна брига јер је, иако у годинама била витална, здрава и способна жена, представља његово мишљење, а не чињенично утврђење имајући у виду да је утврђено да јој је тужилца пружала помоћ и то како у кући тако и у башти и у обављању пољопривредних радова. Да јој таква помоћ није била потребна она је не би ни прихватила.

Наиме, у случају повреде нужног дела, нужни наследник је овлашћен да подигне тужбу у парничном поступку којом тражи смањење (редукцију) завештајних располагања и повраћај поклоне ради намирање његовог нужног дела. Правна природа нужног дела је облигационоправна што недвосмислено произилази из одредбе члана 43 став 1 Закона о наслеђивању (“Службени гласник РС”, бр. 46/95, са каснијим изменама и допунама), иако је нужни наследник овлашћен да истакне и стварноправни захтев за признање нужног дела (члан 43 став 2). Тумачењем наведене законске одредбе долази се до закључка да је законска претпоставка у корист захтева облигационоправне природе због чега право да се тужбом захтева одређени део ствари и права које чине заоставштину није безусловно већ у сваком конкретном случају мора да се процени да ли су се стекли разлози за признање нужног дела као стварног права.

Суд приликом оцењивања захтева за преображај права на нужни део из облигационоправне у стварноправну природу првенствено вреднује околности које постоје на страни нужног наследника а које су релевантне за одлучивање и које се цене заједно у зависности од сваког конкретног случаја па треба да узме најпре у обзир три чиниоца-карактер добара која су трећим лицима поклоњена, затим постојање и трајање заједнице живота између оставиоца и нужног наследника и на крају личне и имовинске прилике нужног наследника. И околности које постоје на страни поклонопримца треба ценити након вредновања критеријума који се тичу нужног наследника који је поставио захтев за преображај облигационе природе права на нужни део у стварноправну природу, што све представља релевантне чиниоце који се цене. Поред тога савесност,

односно несавесност поклонопримца вреднују се на начин као да је нужни део од почетка, од делације, био стварноправне природе.

Супротно наводима жалбе, по налажењу овога суда правилно је првостепени суд ценећи све околности конкретног случаја утврдио да су испуњени материјалноправни услови за признање нужног дела као стварног права и његов преображај из облигационоправног у стварноправни. Из страначког исказа тужиле утврђено је да се парничне странке по смрти оца нису прихватиле наслеђа, те да је тако пок. ВВ постала наследник иза свог супруга са целином удела, као и да је то урађено зато што је постојао договор да ће парничне странке имовину заједно наследити након смрти своје мајке, па се неосновано сада жалбом оспорава да такав споразум није постојао. То што је тужилца од оца добила за живота 43 ара од његове очевине, а том приликом тужени од оца није добио ништа, што се жалбом истиче, не може бити од утицаја на другачију одлуку у овој правној ствари, с обзиром да се у овом поступку расправља о повреди нужног дела иза пок.мајке парничних странака и евентуалних поклона и других давања учињених нужном наследнику, овде тужилци од стране пок. ВВ.

И по налажењу овог суда наслеђена добра иза смрти покојног оца од стране мајке парничних странака која су чинила очеву имовину, за тужилцу имају посебан значај имајући у виду средину у којој тужилца живи цео свој живот. Иначе, када се говори о традиционалној сеоској култури свакако се мора водити рачуна о сентименталној везаности становништва на селу за земљу која је утемељена у економској и друштвеној повезаности људи са села са земљом, што утиче на способност овог становништва на очување националне друштвене руралне културе. Једну од најважнијих вредности на селу представља управо земља, па су људи који живе на селу одани традицији и својини, особито својини земље. Имајући и ово у виду произилази да је тужилца посебно везана за имање и земљу својих родитеља и предака због чега је, без обзира што је материјално обезбеђена, испуњен и овај услов за њен захтев за преображајем облигационоправне природе права на нужни део у стварноправну, како је то правилно закључио првостепени суд. Личне и имовинске прилике нужног наследника за које првостепени суд констатује да су врло солидне (што се жалбом потенцира) управо потврђују да облигационоправни захтев за нужни део за тужилцу не би имао никакав значај, већ да жели да сачува део своје очевине који за њу има посебну вредност. Поред тога и имовинске прилике туженог су солидне и исти живи у иностранству, и није показао намеру да се врати да живи на селу. Што се тиче постојања и трајања заједнице живота између мајке парничних странака и нужног наследника она није постојала у смислу заједничког живота, али се тужилца о покојној мајци (а и оцу) бринула и старала већи део њиховог живота, док тужени живи у иностранству преко 30 година, па његови повремени доласци у земљу не могу умањити њен рад и труд око родитеља, односно мајке.

Посебно се мора имати у виду да је разлог поремећених односа тужиле и мајке био тај што је она пренела туженом (иако јој мајка рекла да му то не говори) да је одређени износ новца мајка дала трећем лицу на чување, а брат који када је са породицом долазио из ... одседао је у тужилциној кући где је она за њих кувала и спремала, али јој није саопштио да је са мајком закључио уговор о поклону (тужилца се у страначком исказу изјаснила да је за предметни уговор сазнала пре неколико година од рођака а тужбу је поднела након смрти мајке како је не би повредила). Иако савесност није изричито прописан услов за стицање права својине у члану 33 Закона

основама својинскоправих односа, савесност као морална и правна чињеница представља основни принцип у настајању, извршењу и престанку облигационих односа (члан 12 ЗОО). Понашање туженог који је без обзира на споразум странака да се не прихвате наслеђа иза свог покојног оца и да мајка постане искључиви власник имовине која је била очева али да након њене смрти постану власници са уделима од по 1/2, након тога закључио уговор о поклону којим је стекао управо ту имовину од своје мајке без накнаде, а што је крио од тужиле, указује на његову несавесност.

Неосновано се жалбом указује да је током поступка учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374 став 1 у вези члана 231 ЗПП, јер је терет доказивања постојања околности које би оправдавале преображај правне природе права на нужни део био на тужилу која није предложила доказе на те околности, те да је суд фактички по службеној дужности утврђивао ове околности, имајући у виду да је суд ради правилног утврђења чињеничног стања и правилне примене материјалног права извео предложене доказе у складу са одредбом члана 229 став 2 ЗПП.

Осталим наводима жалбе не доводи се у сумњу правилност и законитост побијане одлуке, због чега, иако цењени нису посебно образлагани на основу овлашћења другостепеног суда из члана 396 став 1 ЗПП.

Одлука о трошковима поступка донета је применом члана 153 и 154 ЗПП, обзиром на успех тужиле у спору која је заступана од стране пуномоћника из реда адвоката. Њихова висина правилно је обрачуната имајући у виду вредност предмета спора, применом важеће Тарифе о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката у РС и Таксене тарифе из Закона о судским таксама. Одлука о законској затезној камати досуђеној на трошкове парничног поступка донета је у складу са одредбама чланова 277 и 324 ЗОО.

Из наведених разлога на основу члана 390 ЗПП одлучено је као у ставу првом изреке ове пресуде.

С обзиром да тужени није успео са жалбом, то му не припадају трошкови жалбеног поступка због чега је на основу члана 165 став 1 у вези члана 153 ЗПП, одлучено као у ставу другом изреке.

Председник већа – судија
Станислава Митровић, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић